

СУСПІЛЬНА СВІДОМІСТЬ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ЗНАННЯ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Руденко Т.П.,

доцент кафедри філософії

Національний технічний університет України «КПІ імені Ігоря

Сікорського»

м. Київ, Україна

Суспільна свідомість є сукупністю ідеальних форм, таких як поняття, судження, почуття, ідеї, уявлення, теорії, які охоплюють і відтворюють суспільне буття, якістворюються людством у процесі освоєння природи і соціальної історії.

У теорії пізнання враховується соціальна обумовленість свідомості. Філософія розглядає суспільну свідомість як у пізнавальному, так і у соціальному аспекті.

До основних форм суспільної свідомості належать моральна свідомість, політична свідомість, правова свідомість, естетична, релігійна та філософська свідомість.

Основними елементами структури суспільної свідомості є її різні рівні: буденна і теоретична свідомість, ідеологія і суспільна психологія. Елементи буденного рівня суспільної свідомості: емпіричні знання про об'єктивні процеси, погляди, настрої, традиції, почуття, волю. Теоретичний же рівень суспільної свідомості виходить за межі емпіричних умов буття людей і виступає у вигляді певної системи поглядів, прагне проникнути в саму суть явищ об'єктивної дійсності, розкрити закономірності їхнього розвитку та функціонування.

Політичну свідомість розглядають як відображення політичних відносин, політичної діяльності, що відбувається у суспільстві. Політична свідомість є систематизованими поглядами на політичний устрій суспільства,

на форми державного управління, на відносини між різними соціальними групами, на їх роль у житті суспільства, а також на відносини з іншими державами.

Правова свідомість як сукупність знань, поглядів на юридичні права та норми, що регулюють поведінку людей у суспільстві. У тоталітарній державі правова система, як у цілому й політична влада, зосереджені в руках однієї групи людей, яка знищує в країні демократичні свободи, яка підкорює життя суспільства своїм інтересам. У демократичній, правовій державі правова свідомість значної частини населення виражає підтримку встановленій правовій системі. Правова свідомість у структурі суспільної свідомості має місце як у сфері ідеології, так і у сфері суспільної психології.

У суспільній свідомості важливу роль відіграє мораль. Це сукупність норм, правил поведінки, які пов'язані з уявленнями про добро і зло, справедливість, гідність, обов'язок і т.п., що регулюють вчинки людини, визначають її відношення до інших людей та суспільства. Без моральних норм неможливе існування суспільства. Сфера дії моральних норм визначається у праці, побуті, суспільному житті.

Філософія визначає основні етичні категорії: добро, зло, справедливість, гідність, толерантність, милосердя і т.п. Моральний ідеал, моральні норми і оцінки, погляди, переконання виступають головними компонентами моральної свідомості.

Релігія як форма суспільної свідомості охоплює релігійну ідеологію та релігійну психологію. Релігійна свідомість протягом історії розвитку людства набувала багатогранних форм, відтінків, пройшовши довгий шлях свого становлення від примітивних культів до складних релігійних систем і основних світових релігій сучасності. Релігія має не лише соціальні, але й психологічні, емоційно-чуттєві, моральні витoki.

Естетична свідомість відображає об'єктивну реальність шляхом певних художніх образів. Це ідеї, погляди, емоції і почуття людей, які виражають

різноманітність життя за допомогою художніх образів, на основі законів краси.

Велика роль у формуванні естетичної свідомості належить мистецтву: живопису, літературі, скульптурі, музиці, театру і т.п. Мистецтво відтворює дійсність на противагу від науки не в абстрактних поняттях і законах, а у художніх конкретно-чуттєвих образах та формах.

Мистецтво відіграє важливу пізнавальну роль у житті людини. Ще Аристотель розкрив пізнавальну функцію мистецтва, визначив його вплив на гармонійний розвиток особистості. Він вважав, що мистецтво є творчим відображенням природи, життя і здійснюється воно у мистецтві різними засобами «ритмом, словом, гармонією»[1; с.700]. (Гл. 1.)

У сучасному суспільстві спостерігаються дві тенденції у розвитку мистецтва. Перша пов'язана з існуванням мистецтва для еліти, вибіркової частина суспільства. Це так звана «елітарна» культура, відірвана від широких народних мас. А друга тенденція виражає «масову» культуру.

Завдяки суспільній свідомості відбувається реалізація знання у практичній діяльності, яка формує суспільно-культурний простір.

Література:

1. Древнегреческая философия: От Платона до Аристотеля / Пер. с лат. и древнегреч.— М.: ООО «Издательство АСТ»; Харьков: «Фолио», 2003. — 829с.